

УДК 338.48:339.138(477)

Костирко Ю.В.¹, Мерчанський В.В.²

¹ студент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків

² канд. екон. наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків

РОЗВИТОК РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час війни туристична галузь України зазнала значних втрат, особливо

на півдні та сході, що вимагає відновлення інфраструктури, формування нового сегмента ринку праці та нової системи державного регулювання відповідно до концепції сталого зростання в період післявоєнної відбудови [1, с. 136].

Незважаючи на кризові явища, зумовлені повномасштабним вторгненням, ринок туристичних послуг демонструє значну стійкість та позитивну динаміку податкових надходжень. За перше півріччя 2025 року представники туристичної сфери сплатили до державного бюджету 1 мільярд 613 мільйонів гривень податків. Це майже на 30% більше, ніж за аналогічний період 2024 року, та вдвічі перевищує показники 2023 року. Це зростання пояснюється не лише інфляційними чинниками, але й пожвавленням внутрішнього туризму, адже українці все більше подорожують всередині країни, переважно до західної частини, де зосереджується найбільший попит, що напряду впливає на доходи підприємств. Кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання у сфері туризму станом на перше півріччя 2025 року перевищила 14,5 тисяч, що на 5% більше порівняно з минулим роком. На ринку спостерігається зростання кількості фізичних осіб-підприємців на 6%, натомість кількість юридичних осіб зменшилася на 1%. Це підтверджує високий рівень гнучкості та активну роль малого бізнесу [2].

Серед ключових платників податків стабільно домінують готелі, на які припав 71% від загальної суми надходжень, що склало 1 мільярд 144 мільйони гривень за перше півріччя 2025 року. Це вагомий індикатор зростання попиту на організоване розміщення та активного відновлення готельного бізнесу від початку повномасштабного вторгнення. Для порівняння, у довоєнний 2021 рік загальна сума надходжень від готелів становила 665 мільйонів гривень. Туристичні оператори сплатили майже 195 мільйонів гривень, а туристичні агентства - фактично 153 мільйони гривень, демонструючи загальне зростання на 49% у порівнянні з попередніми періодами. Вагомим індикатором туристичної активності є туристичний збір, надходження від якого за півріччя 2025 року склали понад 142 з половиною мільйони гривень, із приростом 34%. Лідерами за сумою надходжень від туристичного збору залишаються Київ,

Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та Київська області [2].

В умовах воєнного стану пріоритетом для розвитку є питання безпеки. Це суттєво змінило тренди: якщо у 2021 році серед українців домінував пляжний туризм (48%) [3], то наразі ключовими перешкодами для подорожей є безпекові (57,4%) та фінансові (42,2%) питання [4]. Активізувався попит на внутрішній туризм, зокрема сільський (зелений) та екологічний, а заклади розміщення передислокувалися до більш безпечних західних регіонів [5]. Серед перспективних напрямків розвитку внутрішнього та міжнародного туризму в Україні виділяють військовий або волонтерський туризм, гастрономічний туризм, а також використання об'єктів культурної спадщини, як-от історичний центр Одеси чи український борщ [6, с. 212].

Ринок туристичних послуг України має значний потенціал для подальшого розвитку, і за збалансованого підходу він може стати важливою галуззю економіки країни. Науковці зазначають, що для реалізації цього потенціалу необхідно продовжувати розширювати асортимент туристичних програм та підвищувати якість обслуговування, а також активно просувати ці пропозиції на міжнародному ринку. Покращення інфраструктури, зокрема розвиток готельно-ресторанного бізнесу, та підвищення рівня сервісу сприятимуть поліпшенню репутації України як туристичної дестинації [7]. Ключовою умовою для залучення іноземних туристів є забезпечення стабільності та безпеки в країні, що в умовах воєнного стану вимагає облаштування тилкових локацій відповідними укриттями [5]. Важливим напрямом розвитку є диверсифікація туристичного продукту шляхом створення спеціалізованих маршрутів, впровадження цифрових сервісів і розвитку внутрішнього туризму для підвищення конкурентоспроможності галузі.

Список використаних джерел:

1. Підлужна О. Б. Теоретико-методичні засади дослідження сталого розвитку ринку туристичних послуг України. *Журнал з менеджменту, економіки та технологій*. 2024. № 2. С. 136–149.

2. Податкові надходження від туризму зросли на третину: за перше півріччя 2025 року індустрія сплатила більше півтора мільярда гривень. ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/podatkovyi-nadhodzhennya-vid-turizmu-zrosli-na-tretinu-za-pershe-pivrichchya-2025-roku-industriya-splatila-bilshe-pivtora-milyarda-griven>

3. Звіт за результатами опитування «Проведення дослідження внутрішнього та виїзного туризму українців». Проведено компанією «Хьюман Ресерч» на замовлення Державного агентства розвитку туризму (ДАРТ) на базі додатку «Lemur». Листопад-грудень 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VbzkC8sG9muJGJjEUCFkzBfAsIVbke9A/view>

4. Результати онлайн-опитування щодо подорожей Україною під час війни. Державне агентство з розвитку туризму. URL: https://drive.google.com/file/d/1u9ZCCt6hM3VQA4raspuJjNXj7B_aRfm4/view

5. Чепурда Г., Старинець О., Шестель, О. Тренди в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі на міжнародному ринку послуг. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2024. № 2 (12). С. 59–67.

6. Фалько Є.А., Матейчук В.В. Перспективи використання об'єктів культурної спадщини у розвитку міжнародного туризму. *Інфраструктура ринку*. 2023. Випуск 70. С. 209–215. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-37>

7. Яценко В.М., Скіданов О.А. Сучасний стан ринку туристичних послуг в Україні: національний та регіональний аспекти. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2024. Том 28. №1-2. С. 147–154.